

«Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση
της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων
σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
(LIFE09 NAT/ES/000533)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΕΩΝ

για την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης
δηλητηριασμένων δολωμάτων
στην Ελλάδα

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων (παρόλο που απαγορεύεται από το άρθρο VI της Κοινοτικής Οδηγίας για τους Βιοτόπους) αποτελεί κοινή πρακτική σε πολλές αγροτικές περιοχές της Ευρώπης και ειδικά στις χώρες της Μεσογείου. Είναι μια βαθιά ριζωμένη συνήθεια και είναι ευρέως διαδεδομένη για τον έλεγχο οικόσιτων ή άγριων ζώων που θεωρούνται «ενοχλητικά ή επιβλαβή» για τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Κάποιες φορές τα ζώα που δηλητηριάζονται δεν προκαλούν ζημιές αλλά είναι απλά θύματα αντιδικίας. Η χρήση δηλητηρίων γίνεται πάντοτε μυστικά, ενώ η εξακρίβωση των περιστατικών και η επίλυση του φαινομένου απαιτεί εξαιρετικά εξειδικευμένα, μεθοδική και μακρόχρονη δράση.

Νεκρές αιλουροειδή και ποιμενικοί σκύλοι από δηλητηριασμένα δολώματα.

Η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων πλήττει σημαντικά τα αρπακτικά πουλιά, ιδιαίτερα τα πτωματοφάγα όπως είναι ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*) και ο ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*), καθώς και απειλούμενα είδη θηλασικών της Ευρώπης, όπως η καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*), ο λύκος (*Canis lupus*) και ο λύνγκας (*Lynx pardinus* στην Ιβηρική χερσόνησο και *Lynx lynx* στα Βαλκάνια).

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

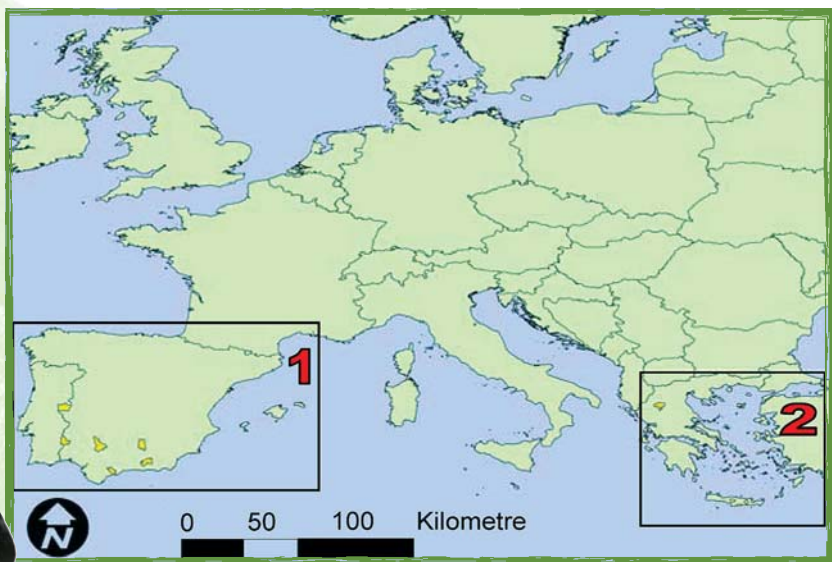
Πρόγραμμα με τίτλο «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (LIFE09 NAT/ES/000533), υλοποιείται από τις αρχές Οκτωβρίου 2010 σε τρεις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα), με στόχο την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων με καινοτόμες δράσεις και μέτρα. Στην Ελλάδα το πρόγραμμα υλοποιείται από τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ και το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ).

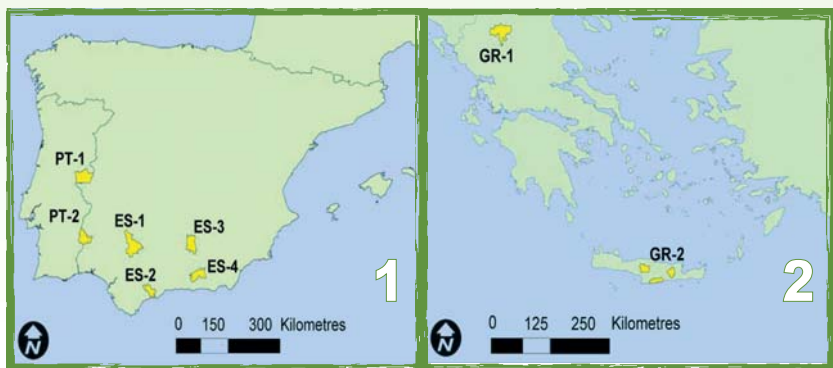
ΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Ανάδοχος-συντονιστής του προγράμματος, είναι η ισπανική οργάνωση *Gyraeetus Foundation*, ενώ στο πρόγραμμα συμμετέχουν ως εταίροι οι πορτογαλικές οργανώσεις *Quercus-Εθνική Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης* και *Κέντρο Μελέτης Ορνιθοπανίδας Ιβηρικής* (CEAI), ο *ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ* και το *Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης* (ΜΦΙΚ). Η διάρκεια του προγράμματος είναι πέντε χρόνια με προβλεπόμενη ολοκλήρωση του έργου στα τέλη Σεπτεμβρίου 2015. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος συγχρηματοδοτεί το έργο κατά 48,24%, ενώ το υπόλοιπο 51,76% καλύπτεται από ιδίους πόρους των εταίρων και τη συγχρηματοδότηση των ακόλουθων φορέων: Υπουργείο Περιβάλλοντος της Κυβέρνησης της Ανδαλουσίας (Ισπανία), Δήμος Idanha-a-Nova (Πορτογαλία) και Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ).

ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Πιλοτικές περιοχές εφαρμογής του προγράμματος
σε Ιβηρική Χερσόνησο (1) και Ελλάδα (2).

Πιλοτικές περιοχές εφαρμογής του προγράμματος
(PT-Πορτογαλία, ES-Ισπανία, GR-Ελλάδα).

Το πρόγραμμα υλοποιείται σε 8 πιλοτικές περιοχές – 4 στην Ισπανία, 2 στην Πορτογαλία και 2 στην Ελλάδα: Όρη Αντιχασίων και Κόζιακα Τρικάλων (υπεύθυνος για την υλοποίηση των σχετικών δράσεων είναι ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ) και Όρη Κρήτης (Ψηλορείτης, Αστερούσια & Δίκτη, με υπεύθυνο φορέα υλοποίησης το Πανεπιστήμιο Κρήτης – ΜΦΙΚ). Οι πιλοτικές περιοχές επιλέχθηκαν με κριτήρια, όπως: α) η ύπαρξη ειδών που κινδυνεύουν σε σημαντικό βαθμό από τα δηλητηριασμένα δολώματα, β) τα συχνά περιστατικά παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, γ) η ύπαρξη τοπικών οργανώσεων και φορέων διατήρησης της βιοποικιλότητας και δ) η θέση τους στη Μεσόγειο και η ύπαρξη αγροτικού πληθυσμού που ασχολείται με το κυνήγι και την κτηνοτροφία.

Οι 8 πιλοτικές περιοχές εφαρμογής του προγράμματος είναι οι ακόλουθες:

Ισπανία (Ανδαλουσία)	ES-1: Οροσειρά Hornachuelos
	ES-2: Οροσειρά Ronda
	ES-3: Οροσειρά Mágina, La Loma και Alto Guadalquivir
	ES-4: Οροσειρά Nevada
Πορτογαλία	PT-1: Castelo Branco, Tejo International, Erges και Ponsul
	PT-2: Moura-Mourão-Barrancos
Ελλάδα	GR-1: Όρη Αντιχασίων και Κόζιακα Τρικάλων
	GR-2: Όρη Κρήτης (Ψηλορείτης, Αστερούσια & Δίκτη)

Τα Αντιχάσια

Η περιοχή των Αντιχασίων βρίσκεται στο ΒΑ τμήμα του Νομού Τρικάλων, είναι ημιορεινή και ορεινή, με το μεγαλύτερο τμήμα της να καλύπτεται από βοσκότοπους, δάση και δασικές εκτάσεις, ενώ στο δυτικό της τμήμα εντυπωσιάζουν οι τεράστιοι βραχώδεις γεωλογικοί σχηματισμοί των Μετεώρων στα όρια της πεδιάδας των Τρικάλων. Τα υψόμετρα της περιοχής κυμαίνονται από τα 90μ., στο νοτιότερο τμήμα της περιοχής, μέχρι τα 1.381μ. (θέση Μετερίζα) κοντά στην Κοινότητα Μαυρέλι.

Τα Αντιχάσια φιλοξενούν ένα μωσαϊκό διαφορετικών τύπων βλάστησης με κοινό παρονομαστή τον υπομεσογειακό χαρακτήρα τους και τη μόνιμη παρουσία του ανθρώπου από τη Νεολιθική εποχή μέχρι σήμερα. Το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής μελέτης καλύπτεται από δάση βελανιδιάς και μόνο ένα μικρό μέρος στα ψηλότερα σημεία από οξιές. Στην περιοχή εμφανίζονται και δύο ενδημικά είδη χλωρίδας: *Centaurea kalabakensis* και *Centaurea lactiflora*.

Η ποικιλότητα της βλάστησης καθορίζει και μια εξίσου σημαντική σύνθεση πανίδας στην περιοχή. Έχουν καταγραφεί συνολικά 163 είδη πουλιών, από τα οποία τα 120 φωλιάζουν στα Αντιχάσια. Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα διαθέσιμα στοιχεία 3 είδη έχουν εξαφανιστεί, το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*) και ο σπιζαετός (*Hieraaetus fasciatus*). Ειδικά για τα αρπακτικά πουλιά η περιοχή είναι από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα, με χαρακτηριστικά είδη τον ασπροπάρη (*Neophron percnopterus*), τον τσίφτη (*Milvus migrans*), τον κραυγαετό (*Aquila pomarina*), το χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*), το σταυραετό (*Hieraaetus pennatus*), την αετογερακίνα (*Buteo rufinus*) και τον πετρίτη (*Falco peregrinus*).

Από τα υπόλοιπα είδη της πανίδας έχουν καταγραφεί 5 είδη αμφιβίων και 16 είδη ερπετών. Από τα 11 είδη θηλαστικών που διαβιούν εδώ, πολύ σημαντική είναι η παρουσία της αρκούδας στην περιοχή των Αντιχασίων, καθώς ο ορεινός αυτός όγκος λειτουργεί ως διάδρομος επικοινωνίας και συνδετική ζώνη του κύριου πληθυσμού της αρκούδας της Πίνδου με αυτόν των περιοχών επανεμφάνισης της αρκούδας στον Όλυμπο και στα Πιέρια.

Ο Κόζιακας

Η περιοχή του Κόζιακα βρίσκεται στο ΒΔ τμήμα της θεσσαλικής πεδιάδας και καταλαμβάνει το δυτικό τμήμα του νομού Τρικάλων. Διακρίνεται σε ένα χαρακτηριστικό ορεινό τμήμα, που αναπτύσσεται από το υψόμετρο των 250μ. και φτάνει ως τα 1.900μ. (κορυφή Κόζιακας ή Αστραπή) με έντονες κλίσεις και απόκρημνες θέσεις και σε ένα πεδινό τμήμα που αναπτύσσεται στα ανατολικά από τις πεδινές εκτάσεις στους πρόποδες του Κόζιακα μέχρι το υψόμετρο των 250μ.

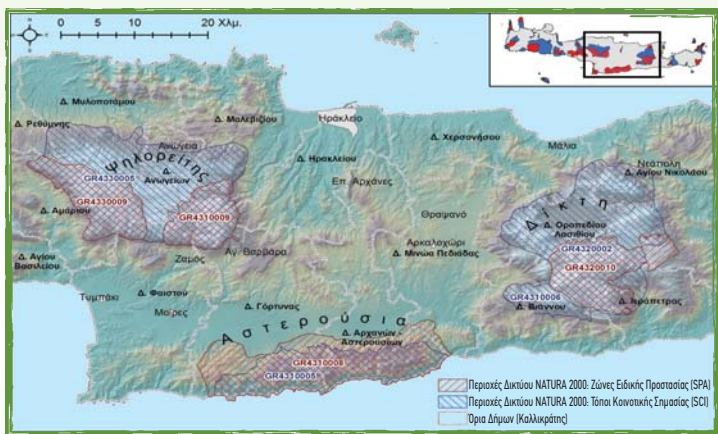

Ανοικτές λιβαδικές εκτάσεις στα Αντιχάσια με φόντο τον Κόζιακα.

Στα χαμηλά υψόμετρα μεγάλο τμήμα καταλαμβάνουν οι θαμνώδεις διαπλάσεις πουρνარიού-γαύρου. Μεταξύ των 200-700μ. και κυρίως στις νότιες εκθέσεις απαντώνται δρυοδάση. Μικρό ποσοστό της έκτασης αποτελείται από άγονες, βραχώδεις εκτάσεις. Κατά μήκος των ρεμάτων και ποταμών εμφανίζεται παραποτάμια βλάστηση. Σε υψόμετρο 900-1.700μ. απαντάται η ελάτη και σχηματίζει εκτεταμένα αμιγή δάση, ενώ η οξιά εμφανίζεται σε αμιγή μορφή και μικρή έκταση στα δυτικά της περιοχής. Στα μεγάλα υψόμετρα πάνω από τα δασοόρια, απαντώνται μεγάλης έκτασης λιβαδικές διαπλάσεις.

Στον Κόζιακα δεν έχουν γίνει συστηματικές καταγραφές για την πανίδα, αλλά από καταγραφές στην ευρύτερη περιοχή (Πορταϊκού-Περτουλίου) έχουν καταγραφεί 7 είδη αμφιβίων, 15 είδη ερπετών και 89 είδη πουλιών. Από τον ευρύτερο ορεινό όγκο κυρίως οι βόρειες και ανατολικές πλαγιές του Κόζιακα αποτελούν σημαντικό βιότοπο πολλών αρπακτικών πτηνών και άλλων σπάνιων και προστατευόμενων ειδών από τα οποία σημαντική παρουσία έχουν το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*), ο τσίφτης (*Milvus migrans*), το χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*) και το κερκινέζι (*Falco naumanni*). Τα τελευταία δέκα χρόνια, έχει παρατηρηθεί μείωση των πτωματοφάγων πτηνών όπως το όρνιο και ο ασπροπάρης που αποδίδεται στην εγκατάλειψη της ελεύθερης κτηνοτροφίας και της εφαρμογής της πρακτικής υγειονομικής ταφής των ζώων.

Από τα 11 είδη θηλαστικών, κυρίαρχο και προστατευόμενο είδος εδώ είναι η αρκούδα. Ο τοπικός υποπληθυσμός της αρκούδας είναι πολύ σημαντικός για τη γενετική επικοινωνία του ευρύτερου πληθυσμού της Πίνδου αλλά και γιατί εδώ απαντά το νοτιότερο σημείο μόνιμης παρουσίας του είδους στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Επίσης, η Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή του Κόζιακα είναι από τις ελάχιστες περιοχές στην Ελλάδα με παρουσία ελαφιού.

Πιλοτική περιοχή εφαρμογής του προγράμματος στην Κρήτη.

Όρη Κρήτης

Όρος Ίδην (Ψηλορείτης)

Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ/SCI): GR4330005/Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ/SPA): GR4310009

Το όρος Ίδην ή Ψηλορείτης είναι ένας από τους τρεις κύριους ορεινούς όγκους της Κρήτης και αυτός με την υψηλότερη κορυφή στο νησί (Τίμιος Σταυρός, 2.456μ.). Άλλες ψηλές κορυφές είναι τα Αγκάθια 2.425μ., Σέλι 2.354μ., Στολίστρα 2.330μ., Χουσαμάκας 2.209μ., Μαύρη 1.917μ. και άλλες. Η περιοχή του Ψηλορείτη χαρακτηρίζεται από την παρουσία κυρίως ανθρακικών πετρωμάτων. Εξαιρετική είναι η ποικιλομορφία των τοπίων, που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό ενδημικών ειδών φυτών (70 είδη), ενώ κάποιες από τις φυτικές διαπλάσεις που απαντώνται σ' αυτό είναι σπάνιες. Οι οικότοποι που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό ενδημικών είναι τα ασβεστολιθικά πρηνή με τη χασμοφυτική βλάστηση, τα φρύγανα και οι χερσότοποι με τη χαμηλή και αραιή βλάστηση της ορεινής μεσογειακής ζώνης. Στα κατώτερα μέρη της Ίδης (<800μ.) υπάρχουν θαμνώνες με *Quercus coccifera* και φρύγανα *Anthylleto Potarietum* ενώ δάση κυπαρισσιού με *Acer orientalis* εξαπλώνονται από 800-1.500μ. Οι νότιες πλαγιές της οροσειράς καταλαμβάνονται από δενδρώδη βλάστηση πουρναριών, κυπαρισσιού (*Cupressus sempervirens*) και τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*). Πάνω από τα 1.700μ. επικρατούν χερσότοποι με αραιή χαμηλή βλάστηση.

© ΜΡΚ/Β. Bass

Αντιπροσωπευτικά είδη της χλωρίδας του βουνού είναι τα *Berberis cretica*, *Acantholimon androsaceum*, *Prunus prostrata*, *Euphorbia acanthothamnus*, *As-tracantha cretica* και *Astragalus angustifolius*. Η πανίδα των σπονδυλιτών περιλαμβάνει 3 είδη αμφιβίων (το ένα ενδημικό της Κρήτης), 9 είδη ερπετών και 21 τουλάχιστον είδη θηλαστικών (με δύο είδη και ένα υποείδος ενδημικά της Κρήτης). Ωστόσο η οικολογική αξία της περιοχής έγκειται στην ορνιθοπανίδα της (155 καταγεγραμμένα είδη), με την βιοκοινότητα των αρπακτικών να είναι η πιο σημαντική. Στον Ψηλορείτη απαντώνται 3 αποικίες όρνιων (*Gyps fulvus*), 2 επικράτειες γυπαετών (*Gypaetus barbatus*), 3 ζευγάρια χρυσαετών (*Aquila chrysaetos*), ενώ ο πετρίτης (*Falco peregrinus*) φωλιάζει σχεδόν σε όλα τα φαράγγια του βουνού. Αξίζει να σημειωθεί επίσης η αναπαραγωγή του αιγαιοτσιροβάκου (*Sylvia ruepelli*) και της ωχροκελάδας (*Anthus campestris*). Κύριες απειλές για την βιοποικιλότητα του βουνού είναι η εγκατάληψη των παραδοσιακών μορφών γεωργίας και οι αλληλαγές των χρήσεων γης, η υπερβόσκηση, η διάνομιση ορεινών δρόμων που κάνουν την περιοχή προσπελάσιμη, η χρήση δολωμάτων για την καταπολέμηση «επιβλαβών» ζώων όπως το κουνάβι (*Martes foina*) και οι αδέσποτοι σκύλοι, και η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (π.χ. αιολικοί σταθμοί) χωρίς χωροταξία.

Όρος Δίκτη

Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ/SCI): GR4320002/Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ/SPA): GR4320010

Η Δίκτη (ή Λασιθιώτικα Όρη) αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ των νομών Ηρακλείου και Λασιθίου στην ανατολική Κρήτη. Πρόκειται για έναν ορεινό όγκο έκτασης 370τ.χλμ. με έντονο ανάγλυφο αλλιά και πεδινές εκτάσεις σε δύο σημαντικά οροπέδια, δηλαδή του Λασιθίου και του Καθαρού. Ψηλότερη κορυφή είναι το Σπαθί (2.148μ.) και βρίσκεται νότια του οροπεδίου Λασιθίου. Το γεωλογικό υπόβαθρο του βουνού αποτελείται από ανθρακικά πετρώματα (ασβεστόλιθους, δολομίτες και μάρμαρα). Η οικολογική σημασία της περιοχής βασίζεται στη μεγάλη ποικιλία οικοτόπων της με πλούσια χλωρίδα και αρκετά στενοενδημικά είδη αποκλειστικά της περιοχής. Στην βλάστηση κυριαρχούν τα φρύγανα και τα μακκί, με νανώδεις μορφές πρίνων (*Quercus coccifera*) και σφενδαμιών (*Acer sempervirens*). Στη Δίκτη απαντάται το μοναδικό ενδημικό περιδόφυτο (φτέρη) της Κρήτης, το είδος *Asplenium creticum*, αλλιά και ο δίκταμος (*Origanum dictamnus*), η αμπελιτσιά (*Zelkova abelicea*), ο αργυρόθαμνος (*Convolvulus argyrothamnus*) και η ορχιδέα (*Cephalanthera cucullata*).

Η πανίδα των σπονδυλωτών της Δίκτης είναι αρκετά σημαντική, αφού εδώ συναντώνται 3 είδη αμφιβίων (το ένα ενδημικό της Κρήτης- *Hyla arborea* spp. *creten-sis*), 8 είδη ερπετών και (τουλάχιστον) 18 είδη θηλαστικών με 2 ενδημικά υποείδη της Κρήτης, το *Apodemus sylvaticus creticus* και το *Rhinolophus* spp *ferrumequinum creticum*. Η орνιθοπανίδα του ορεινού όγκου είναι επίσης σημαντική με 175 καταγεγραμμένα είδη, με τα αρπακτικά να αποτελούν την σημαντικότερη ομάδα. Στην Δίκτη απαντώνται 6 αποικίες όρνιων (*Gyps fulvus*), 2 επικράτειες γυπαετών (*Gypaetus barbatus*), 5 ζευγάρια χρυσαετών (*Aquila chrysaetos*), 2 ζευγάρια σπιζαετών (*Hieraetus fasciatus*) και 7-9 ζευγάρια πετριτών (*Falco peregrinus*). Σημαντικότεροι κίνδυνοι για τους πληθυσμούς των αρπακτικών αποτελούν οι αλληλαγές των χρήσεων γης (εγκατάλειψη της εκτατικής-νομαδικής κτηνοτροφίας), η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων για τον έλεγχο των κουναβιών και των αδέσποτων σκύλων και πιο πρόσφατα η ανάπτυξη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας με τους αιολικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να εγκαθίστανται κοντά σε θέσεις φωλιάσματος.

ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ ΟΡΗ

Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ/SCI): GR4310005/Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ/SPA): GR4310008

Τα Αστερούσια Όρη περιλαμβάνουν μία στενόμακρη λωρίδα από δυτικά προς ανατολικά στη νότια Κρήτη. Ο ορεινός όγκος εκτείνεται σε μία ζώνη μήκους 55χλμ. και πλάτους 5-10χλμ. καλύπτοντας μία έκταση περίπου 390τ.χλμ. Χαρακτηριστικό της γεωμορφολογίας του βουνού είναι οι έντονες κλίσεις της νότιας πλευράς σε μία λωρίδα 20χλμ.

Ψηλότερη κορφή είναι ο Κόφινας που πέφτει στη θάλασσα από ύψος 1.234μ. Η βλάστηση του βουνού αποτελείται από φρύγανα με κυρίαρχο είδος το *Sarcopoterium spinosum* και δασικές συστάδες με τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*) και χαρουπιές (*Ceratonia siliqua*).

Από ορνιθολογική άποψη στο βουνό έχουν παρατηρηθεί 192 είδη πουλιών με σημαντικότερα ορισμένα είδη αρπακτικών όπως ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο σπιζαετός (*Hieraaetus fasciatus*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*), το χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*), ο μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*), το τσιχλογέρακο (*Accipiter nisus*), ο ασπροπόρνης (*Neophron percnopterus*), ο φιδαιετός (*Gircaetus gallicus*), ο σταυραετός (*Hieraaetus pennatus*), ο σφηκιάρνης (*Pernis apivorus*) και πολλά είδη κίρκων (*Circus* spp.).

Η ερπετοπανίδα είναι σχετικά φτωχή με τρία είδη αμφιβίων και οκτώ είδη ερπετών, ενώ στην περιοχή απαντώνται τουλάχιστον 12 είδη θηλαστικών με σημαντικότερα την κρητική αγριόγατα (*Felix sylvestris lybica*) και τη μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*) που απαντάται στις θαλάσσιες σπηλιές στα νότια του ορεινού όγκου.

Τόσο η καφέ αρκούδα όσο και τα περισσότερα από τα είδη της ορνιθοπανίδας με έμφαση στα αρπακτικά, που απαντώνται στις πιλοτικές περιοχές του προγράμματος (GR-1: Αντιχάσια-Μετέωρα και Κόζιακας και GR-2: Ίδη, Δίκτη και Αστερούσια), αποτελούν απειλούμενα είδη και προστατεύονται από την εθνική και τη διεθνή νομοθεσία. Επιπλέον, οι περιοχές πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος «**Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης**» (LIFE09 NAT/ES/000533), απαιτούν ιδιαίτερη διαχείριση καθώς συμπεριλαμβάνουν περιοχές «Καταφυγίων Άγριας Ζωής», την Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή του Κόζιακα καθώς και περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. Με βάση τα δεδομένα αυτά, αλλά και την υψηλή αξία γεωγραφική θέση των περιοχών αυτών ως κύριο βιότοπο για τα πουλιά και την αρκούδα, η αντιμετώπιση των προβλημάτων συνύπαρξης της άγριας ζωής με τον άνθρωπο και επιπρόσθετα η οριστική εξάλειψη της χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων κρίνεται επιβεβλημένη.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Το πρόγραμμα στοχεύει στη διάχυση, παρακολούθηση και διάδοση καινοτόμων δράσεων (π.χ. δημιουργία και λειτουργία τοπικών δικτύων συνεργασίας) και μέτρων επίδειξης (π.χ. χρήση ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων για την ανίχνευση δηλητηριασμένων δολωμάτων), που βελτιώνουν σημαντικά τη στρατηγική ενάντια στην παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πιο συγκεκριμένα:

- Μείωση των απειλών που υφίστανται τα απειλούμενα είδη της Ελληνικής βιοποικιλότητας.
- Ανάπτυξη μεθοδολογιών παρακολούθησης και δεικτών ελέγχου για την αποτελεσματικότητα των μέτρων.
- Ανάπτυξη ενδεδειγμένων πρακτικών από αρμόδιους κοινωνικούς φορείς.
- Προώθηση εναλλακτικών μεθόδων όπως η χρήση ηλεκτροφόρων περιφράξεων και παγίδων σύλληψης, διανομή ελληνικών ποιμενικών σκύλων κ.ά.).
- Αύξηση της γνώσης, της ευαισθητοποίησης του κοινού και της συμμετοχικής δράσης πολιτών και συλλογικοτήτων σε αγροτικές περιοχές.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τα κύρια στάδια υλοποίησης του προγράμματος είναι τα ακόλουθα:

- Προπαρασκευαστικές δράσεις, διαχειριστικά σχέδια και σχέδια δράσης.
- Δημιουργία και λειτουργία τριών δικτύων (κτηνοτρόφων, κυνηγών και δόμων) ενάντια στην παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων στις πιλοτικές περιοχές των 3 χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα), βασιζόμενα στην αρχή της υπογραφής εθελοντικών συμφωνιών. Τα δίκτυα αυτά θα υιοθετήσουν μια ισχυρή δέσμευση και συμμετοχή στην ενεργή αντιμετώπιση της απειλής.
- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.
- Συνολική λειτουργία και παρακολούθηση του προγράμματος.

Ραδιοπαρακολούθηση αρπακτικών πουλιών στην Κρήτη.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

- Ανάλυση των συνθηκών που επικρατούσαν στις πιλοτικές περιοχές πριν από την έναρξη υλοποίησης των δράσεων.
- Δημιουργία του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ENSAIP)».
- Δημιουργία του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ENMAIP)».
- Δημιουργία του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Κυνηγετικών Περιοχών Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ENHAIP)».
- Καθιέρωση μεθοδολογίας για την παρακολούθηση της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στις πιλοτικές περιοχές μέσω της χρησιμοποίησης ειδών ως βιοδείκτες.
- Παγίδευση και σήμανση των ειδών που χρησιμοποιούνται ως βιοδείκτες.
- Σχέδιο Δράσεων Επικοινωνίας του προγράμματος.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

- Εργαλεία ενάντια στην παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων που απευθύνονται στους κτηνοτρόφους που έχουν ενταχθεί στα:
 - ▶ «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ENSAIP)».
 - ▶ «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ENMAIP)».
 - ▶ «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κυνηγετικών Περιοχών Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ENHAIP)».
- Ευρωπαϊκή Ομάδα Σκύλων (European Canine Team-ECU).

Εύρεση δηλητηριασμένου λύκου από την Ευρωπαϊκή Ομάδα Σκύλων, Οκτώβριος 2011.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

- Υλοποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας και Ευαισθητοποίησης του κοινού.
- Παραγωγή και διανομή υλικού ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης κοινωνικών εταίρων.
- Δράσεις δημοσιοποίησης σε κοινωνικούς εταίρους και στον γενικό πληθυσμό.
- Εκδοση και διανομή τεχνικών οδηγιών προγράμματος: α) βελτίωση της διαχείρισης κυνηγετικών περιοχών, β) έλεγχος θήρευσης σε κυνηγετικές περιοχές, γ) έλεγχος και διαχείριση αδέσποτων ζώων, και δ) περιορισμός της θήρευσης σε κτηνοτροφικές περιοχές.
- Δημιουργία και συντήρηση-υποστήριξη ιστοσελίδας προγράμματος.
- Διοργάνωση επιστημονικών-τεχνικών σεμιναρίων και συναντήσεων εργασίας.
- Δημιουργία τηλεφωνικής γραμμής για πληροφορίες και παροχή συμβουλών στα τρία δίκτυα του προγράμματος (ENSAIP, ENMAIP, ENHAIP).

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Εθνικές Επιτροπές Παρακολούθησης Προγράμματος.
- Αξιολόγηση περιπτώσεων δηλητηρίασης ειδών σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο: ποσοτική και ποιοτική σύγκριση.
- Αξιολόγηση της γνώσης μέσω στοχευμένων ερωτηματολογίων σε κοινωνικούς εταίρους και στο γενικό πληθυσμό.
- Αξιολόγηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων μέσω της παρακολούθησης ειδών που χρησιμοποιούνται ως βιοδείκτες.

© Νταλμα. Μαργαρίτα

- Αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων (ECU).
- Σχέδιο Επικοινωνίας μετά το τέλος του προγράμματος LIFE.
- Εξωτερική επιστημονική συνδρομή από το Συμβούλιο Επίσημων Κτηνιατρικών Συλλόγων της Ανδαλουσίας (CACV).
- Εξωτερική επιστημονική συνδρομή από το Βιολογικό Σταθμό της Doñana.
- Διασύνδεση και συνεργασία με άλλα προγράμματα LIFE που ασχολούνται με την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Έγκυρα στοιχεία σχετικά με την καταγραφή και αποτίμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων σε συνολική έκταση 10,3 εκατομμυρίων στρεμμάτων που καλύπτουν οι οκτώ πιλοτικές περιοχές της Μεσογείου.
- Καταγραφή των κοινωνικών αντιλήψεων σχετικά με αυτήν την πρακτική.
- Ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση του κοινού για κοινωνική συμμετοχή στην αντιμετώπιση του προβλήματος.
- Επιστημονικά αποτελέσματα από την τηλεμετρία ειδών που θα χρησιμοποιηθούν ως βιοδείκτες.
- Ανάπτυξη προληπτικών μεθόδων αντιμετώπισης του προβλήματος της θήρευσης παραγωγικών ζώων από αρπακτικά, σαρκοφάγα ή/και αδέσποτα ζώα (σύλληψη προβληματικών ατόμων, αποτρεπτικοί μηχανισμοί, ειδικές περιφράξεις, ζώα φύλαξης κ.ά.).
- Δημιουργία και λειτουργία τηλεφωνικής γραμμής στην οποία οι πολίτες μπορούν να καταγγέλλουν περιστατικά παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.
- Συμμετοχή 30 κτηνοτρόφων σε κάθε πιλοτική περιοχή στο «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων» (ENSAIP).
- Συμμετοχή όλων των δήμων που εντάσσονται στις πιλοτικές περιοχές υλοποίησης του προγράμματος στο «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων» (ENMAIP).
 - Δημιουργία του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Κυνηγετικών Περιοχών Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων» (ENHAIP), με την ένταξη των υπεύθυνων δασαρχείων, κυνηγετικών συλλόγων και μεμονωμένων κυνηγών σε αυτό.
 - Έκδοση ενημερωτικού υλικού για την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.
 - Μείωση των περιπτώσεων χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Πανεπιστήμιο Κρήτης Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Κτήρια Α. Κνωσού, Τ.Θ. 2208, 714 09 Ηράκλειο

Τηλ. 2810 393265, Τηλ./fax: 2810 393281

www.nhmc.uoc.gr

ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ

Γραφείο Καλαμπάκας

2^ο χλμ. Καλαμπάκας-Ιωαννίνων

Τ.Κ. 422 00, Καλαμπάκα

Τηλ. 24230 78440

Γραφείο Θεσσαλονίκης

Ραγκότη 3

Τ.Κ. 546 24 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310 555920, Fax: 2310 553932

www.arcturos.gr

ΔΩΡΕΑΝ ΓΡΑΜΜΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ
ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΔΙΛΗΘΗΡΙΑΣΜΕΝΩΝ ΔΟΛΩΜΑΤΩΝ
(Η ΔΩΡΕΑΝ ΓΡΑΜΜΗ ΙΣΧΥΕΙ ΜΟΝΟ ΑΠΟ ΣΤΑΘΕΡΟ):

Θεσσαλία: **800 11 010101**

Κρήτη: **800 11 020202**

